

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rott minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.
Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozordásáért rendelést tehetnek.
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsei utca 68. szám, első emelet.

DELEJTÜ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizetni helyben a szer-
kesztőségnél, vagy a helyb. könyv-
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál a szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven fölvetetnek. A
beigatásért minden három hasálos
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cányi díjszámítatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca Uhrmann Márton
műkereskedésében.

Kedd, junius 19. 1860.

25. szám.

Harmadik évi folyam.

A földművelés és műipar a nemzetek háztartásában. *)

V.

Vessünk egy pillantást a nemzeti műipar jelentőségére és hatására politikai, erkölcsi, szellemi és társadalmi tekintetben. A műipar is álladalmi tekintetben nagyobb tevékenységi kört szükségelvén az egyes ipari erők és tényezők, oly polgári és álladalmi intézményeket igényel, a melyek a szaporodott s mozgékonyabb népességnek szerzési vágyát és ösztönét nem csak nem korlátolják es lankasztják, hanem inkább előmozdítják és növesztik. A személyi szabadság megszorítása, keresetet, ipart nehezítő intézmények, a melyek pusztán földművelő nemzeteknél és műveltségfokokon fordulnak leginkább elő, a a műipari stádiumban egyáltalában helyt nem foglalhatnak, mert általuk a munkának, a mely a nemesítő iparnemben mindenkor a fő főtényező, teljes kifejlése és érvényre jutása meggátoltatnék, s a szabad verseny a mely minden valódi haladás és előmenetel oly lényeges és nélkülözhetlen eleme és emeltyüje lehetlenné válnék. — A műiparnak személyi és politikai szabadságot követelő és érlelő jelleme azon élénk eszme- és érdeksurlódásból, azon eleven szünetlen mozgalomban és tevékenységben levő iparszellemből, a különböző társadalmi erők s tényezők szakadatlan érintkezéséből, meg az idegen honpolgárokkal sűrű közlekedésből is megmagyarázható, a mely annak főfeltételét, alapját s nélkülözhetlen rugóját képezi. A mezőgazdasági viszonyokban gyökeredző földesuri előjogok, szabadságkorlátoló intézmények, végképeni megszüntetése, előbb nem is igen foganatosítható, mint a mikor már a városokban és a műipari körökben a szabadsági szellem uralkodásra jutott, jelesül a személyi és jogi polgáregyenlőség nagy elve teljes elismertetésre és érvényre emelkedett. A szabad társadalmi eszmék és irányok ezenkívül az okból is állanak a műiparral szorosabb kapcsolatban, mert itt a szellemi erők és képességek, a gondolkodás és számítás, sokkal inkább találnak alkalmas kifejlésre és az üzleti erőfeszítés és törekvés sokkal tágabb térre; mert a műipar kivált a mozgó vagyonnak gyors növekedését mozdítja elő; mert a műiparos sok tekintetben függetlenebb, önállóbb, az államnak kevesbé alárendelt honpolgár, mint például a mezőgazda és föld-

*) Lásd a Delejttü 23. számát.

(Szerk.)

birtokos, a ki ezer meg ezer kötelékekkel van a közhatalomhoz csatolva; s mivel végre mindazon hatalmas közegei és tényezői az összes ujkori műveltség, gazdagság és állami fejlődésnek, mint például a közlekedési eszközök, a gőzhajók és a vaspályák, a távirdák és a posták valóban mindannyi tényezőket képeznek, a melyek a velök leginkább élő műiparos és kereskedő néposztályokat szabadabb, mondhatnánk demokratikusabb eszme- és életirányba vezérlik.

Államhatalmi tekintetben is felette nagy és messzeható a műiparnak befolyása. Ki merné ugyanis tagadni, miszerint hadviselésben, háboruk alkalmával műiparilag kifejlett népek már csak annál fogva is sokkal nagyobb erőt képesek kifejteni, mert hadszereik, gépeik stb. készültek a legtökélyesebbek, és legjobbak lesznek. A másik nagy előny, a mely a műiparral összeköttetésben áll, az hogy az iparos néposztályoknál a mozgó könnyen folyóvá tehető tőkék sokkal nagyobbak, tehát a gyorsan kifejthető erő sokkal hatékonyabb és kitartóbb is, mint ott a hol mindez hiányzik. Innen van az is, hogy a műiparos ország, nagyobb vagyonsága s mozgékonyabb tőke és pénzrendszerénél fogva, az államkormányának könnyebben fizethet adókat, könnyebben adhat kölcsönöket, kisebb megerőltetéssel képes szolgáltati, szóval, közegeket arra, hogy feladatának megfelelhesen, hogy kifelé és az országban benn, nagyobb erőt és tevékenységet fejthessen ki. — Már csak e néhány pontnál fogva is alig leszen valaki a ki kétségbe vonhatná, hogy a műiparnak s a vele kapcsolatban álló üzleti ágaknak kifejlődése minden nemzetre nézve mind politikai és álladalmi mind társadalmi szempontból felette fontos, s annyi előnyökkel járó, hogy annak meghonosítását közönnyel tekinteni, a műipari nemzeterők felvirágzását szem elől téveszteni éppen annyi volna, mintha valamely nép a szabadságról, a legszentebb személyi s állami jogok gyakorlatáról lemondani, magát a vadság s együgyűség sötét századaiba visszavetetni, minden némileg erélyesb nép által pedig megbocsáthatlan közönnyel tulszárnyaltatni, akarná.

Erkölcsei tekintetben a műiparnak nem tulajdoníthatunk oly jótékony befolyásu szerepet, mint államiban és társadalmiban. Mert habár igen is tulzotak azon vádak, melyekkel sokan, jelesül pedig a mai iparszerkezet vakbuzgó ellenségei, a socialisták a műipar

ellen e szempontból kikelnek, meg kell vallanunk azt is, hogy azon számos körülmények és helyzetek (pauperismus, rossz példaadás, közeli együttlét s érintkezés két nembeli egyéneknél, sat.) a melyek az ujkori iparüzletben kivált a gyári és gépi vállalatokban, az erkölcsök megtágulása, az emberi méltóság veszélyeztetése, szóval a morális elfajulásra okot és alkalmat szolgáltatnak, igenis sötét foltjai a modern gazdasági műveltségnek, s hogy valóban érdekében áll mind a társadalomnak és közhatalomnak egyáltalában mind a fensőbb nemesb élet-eszményeket tisztelő egyeseknek, e vészes áradatnak ellene munkálni, s minden kigondolható módokon és eszközökkel az oly káros elemek további elhatalmaskodásának elejét venni.

De másfelől azt sem szabad a számításból kifejez-tenünk, hogy egyfelől mindezen bajok s erkölcsi árnyoldalak nem szükséges és lényeges föltételei vagy eredményei a műiparnak, hanem csak visszaélések, félszeg erkölcsi, s értelmi növelés, rendészeti gondatlan-ság vagy hibás eljárás, s egyáltalában több épp e tekintetben káros módon összeműködő társadalmi viszonyok kifolyása; — másfelől azt, hogy megvannak a műipar-nak oly sajátságai és fényoldalai is, a melyek az eddig említett árnyoldalokat egyensúlyozzák és elfeledtetik; jelesül példának okáért a műiparnak a szellemi élet, az ismeretek, az észtehetségek legsokoldalubb kifejlésére gyakorolt jótékony és hathatós befolyása; az emberek közérdekűségének felderítése; a társadalom különböző osztályjainak egymásra utalása s összeműködésének elő-mozdítása; meg azon elvitázhatlan tény, hogy az ember-ész és emberszellem uralkodása és hatalma a természet felett semmiféle nemzeti iparnem által sem alapítottatik meg és emeltetik érvényre oly mérvben, mint épp a műipar által, a mely tehát e szerint is mint egyike a leghathatós s legjótékonyabb művelődési és emberiség-haladási tényezőknek áll szemünk előtt.

Nem fejezhetjük be e futólagos áttekintést a nélkül, hogy egy pár szóval meg ne említenők azon nézeteket és állítványokat is, a melyek korunk ipari nagysága s általában összes közgazdasági műveltségünknek némely ellenségei és ócsárlói által kifejtve, arra céloznak, hogy a műipart mint felette sok árnyoldalokkal bíró nemzeti foglalkozásnemet tüntessék fel, s a visszaterést ajánlják azon patriarchális naturál-gazdasági állapotokhoz, a melyek a középkorban, a kiváltságok es előjogok, a vak elégtelenség és értelmi tompaság e boldog (!) korszakában, néhány keveseknek kényelmét, hatalmát és jóllétét, ezerek meg ezerek elnyomatása, nyomora, szolgasága és majdnem állattá aljasításával alapították meg és biztosították. Azt mondják ugyanis, hogy a műipar a gyakori társadalmi változásoknak, a tiszta pénzgazdaság bajainak, hullámzatainak befolyása alatt állván, nemcsak felette ingatag, bizonytalan foglalkozásnem, hanem olyan is, mely a pusztaság üzeletnek, pénzhajhászatnak szolgáltat alkalmat; hogy ekkép a productio és fogyasztás közt igen gyakran aránytalanság támadván, ezerek meg ezerek nyomorba süllyesztenek; hogy a legszivtelenebb nyervágy, a legel-

keserűtebb versenygési harc, idéztetik általa elő; s hogy a műipari fejlődésnek nem is lehet más a vége, mint a legaránytalanabb nemzeti vagyongegosztás, a hol kevesek óriási vagyonossága milliók nyomorán és szegénységén vásároltatik meg.

Mind e vádak azonban vagy végkép alaptalanok és félszegek, vagy csak annyiban bírnak némi nyomaték-kal, a mennyiben visszaélések és kinövések mindenütt s így a műipari nemzetevékenység körében is található. Bármint ismerjük is el a műipar némely árnyoldalait azt azonban még se leszünk kétségbe vonni soha képe-sek, hogy a műipar a nemzeti s álladalmi vagyonosság, erő, jóllét, tekintély és hatalom, leghathatós támasza és emeltyüje; hogy rajta nyugszik az ujkor uralkodó néposztályának a polgárinak, ellentétben a közép-kori aristokratizmussal, valódi világszerepe és jelentő-sége; hogy csak a műipar hozhatja meg minden eleve-nebb életrealóbb népnek az ujkori műveltség, jogélvezet, szabadság, s anyagi boldogság áldásait és jótéteményeit; s hogy tényleg nem is va-gyunk képesek az egyetemes emberiségtörténetből csak egy országot vagy népet is felmutatni, a mely ipar és műszorgalom nélkül hatalmassá, nagygyá, gazdaggá és szellemileg kifejletté vált volna!!

Most már áttérhetünk a következtetésekre, és a mondottaknak honunk viszonyairai alkalmazására. Erről azonban legközelebb.

Kervei.

(Folytattatik.)

Régi levéltárca.

(Közl. Szende Béla.)

Barcsai Ákos és néhány másoknak levele Lugos és Karansebes közönségéhez. *)

I.

Cím: Generosis, Egregiis et Nobilibus Dnis vice Comitibus Judici Primario, Ladislao item Floka Capitulo, Thomae Rapsai Provisori Arcis Lugasiensis, caeterisque Juratis Civibus, ac toti Universitati Dominorum et nobilium Oppidorum Lugas et Karansebesien etc. Dnis Fratribus et Amicis nobis observandissimis.

Mint jó akaro Urainknak, atyánkfiainak ajánljuk Kegyelmeteknek szeretettel való szolgálatunkat, és hogy Isten kegyelmeiket mostani szomorúságiban busulásiban vigasztalja, szívből kívánnjuk. Minémü romlásra s utolsó pusztulásra juttatta Isten az mi büneinkért szegény Hazánkat: bőv szóval nem illik Kegyelmeteknek declarálnunk: Édes Hazánkban el pusztult s széllel el fujtatott városok, Faluk, bizonságot tesznek: melly romlástól

*) Az eredeti a károlyfehérvári káptalan levéltárában található, — a hiteles másolat kiadatott 1800. évben augusztus 24-én a nevezett káptalan részéről.

Isten kegyelmeteket is üresse nem tőtte, mivel ide az Fő Vezérhez ő Nagyságához érkezvén, midőn kívánságit kezdette volna proponálni, többi között Lugast és Karánsebest kívánván ő Nagysága, hogy vér nélkül kézhez botsássuk s az Athname meg adatik. Hogy azért akár csak hátra maradt részetskéjét édes Hazánknak utolsó pusztulástól megmenthessük, s kegyelmeteket is az rabságtul, s fegyverre való hányástul meg oltalmazhassuk, esedeztünk azon az Vezérnek ő Nagyságának, adgyon assecuratoriát Kegyelmeteknek semmi bántódása nem léssen, s vér nélkül kezekben bocsáttatik; A mellett Édes Hazánkból is az Ellenséget ki hozattya, s elébbi állapottyában édes Hazánk meg maradásáról Athname adatik. Melynek is Pariáját el küldöttük, in specie pedig magunkal kegyelmetekhez visszük. Látván pedig, hogy azon kívül is megvenni igyekeznek, s kegyelmetek is fegyverre hányatik, s szerelmesi s gyermeki rabságra vitetnek: Kegyelmeteket azért intyük, megtekinvén az veszedelmet, minden Javakkal költözödgység ki, ne hányatassanak fegyverre s szerelmesi rabságra ne vitessenek; Hogy mikor oda érkezünk kezekhez is bocsáthassa Kegyelmetek. Mi arrul kegyelmeteket Hittel assecuráljuk; Isten be vivén az országgal együt, Kegyelmetek Joszága helyet ha szintén nem egyenlőt is, de hasonlót adni el nem mulattuk. Ha penigh Kegyelmetek vakmerőségre veti magát, magok lesznek veszedelmeknek okai: mert hogy most is kegyelmetek nem kevés okot szolgáltatott erre, kevesen lévén kegyelmetek, mindenkor versengel ellenek s ez mostani állapotban ujat vont, az mint maga is az Fő Vezér ő nagysága panaszkodik. Kegyelmeteket mégis . . . . . tartó lelkére kénszerittyük, azt az két helyet ki bocsájtani ne difficultálja, akár csak több része Hazánknak maradhasson meg. Ezeket büneinken kívül, Rákoczi György vakmerőségének, megatalkodásának tulajdonithattuk mindnyajon. Ezek után Isten kegyelmeteket velünk edgyüt vigasztallya.

Költ az Jenei mezőn levő Táborban 12. napján Szeptembernek anno 1658.

Az hul pedig Kegyelmetek Karánsebest kibotsattya kezébül J. nevezte az Határt. Immár az Hadak is elrendeltettek vala, hogy alája mennyenek, hanem nagy esedezésünkkel vittük végben, hogy elsőbben kegyelmeteket ezzel megkináljuk. — Kegyelmeteknek szeretettel szolgáló atyafiai Barcsai Ákos s. k., Joannes Luts s. k., Daniel Ferencz, s. k., Balogh Mátéh s. k., Váradi István s. k. *)

II.

Beokeos László, Beokeos Jakab és Fiáth János határjárása és egyeskedése némely földekről.

Én Beokeos László és Beokeos Jacob, Fyatth Ja-

*) Az okmány másolatját kiadó fehervári káptalan annak jellegeiről így szól: Sigillisque quinque praefatorum Introscriptorum usualibus in cera rubra Hispanica in dorso Litterarum extrinsecus erant communitae et roboratae.

nos ez mult időkben mikoron irnának Ezer öt száz ötven hét Esztendőben Zent Kereszt napján, mikoron Lugason Fő Biro volna Anka Gáspár, Fő Polgarok pedig valának Luka Péter, Bogár Mihály, Marsina György, Fetul Laczko, Toplitzna György, Máté Balás, Vlád Bálinth, Vajda Mihály, Bukur nyereggyártó Miklos, Indultatánk azért akkor az meg nevezet Lugasi Birákkal, és mind az Várassal egyeneségben, némü némü villongo föld miatt ki volna Lugas között, és Galosgya ¹⁾ között melly föld miatt gyakorlatossággal sok háborúságok az Lugasiak és az Galosgyak között estenek. Ezt azért meggondolván, hogy veszedelem és ember halál köztök ne esnék, ez felyül meg mondott Atyafiakkal tönk egyenességet és Jegyeket. Első Jegy azért a Derék Tömös mellett az Ambrus mester Kulmen alol hanyatot egyenest egy Falkaygh ²⁾ Nap nyugott felé, az Fetul Latzko földé mellett megyen fel. Az második halom az Ország uta közepett, mely Maguráru ³⁾ megyen Galosgyára. Harmadik az melly ut Lugasrul jó Galosgyára, annak mellette. Negyedik Jel egy Füzfa és egy Egerfa mellett. Ötödik Jel az Patakon által egy Füzfa mellett hántak halmot. Hatodik még is nap nyugotra egy Egerfa és egy Füzfa egy gyökérből jöttek ki, és az mellett hántanak halmot. Hetedik a hol Galosgyára az Lugasi Derék ut jó, ott egy meg rethett füzfa vagyon. Nyolczadik onnat indultatik fel, az Sárospatakon felől az Lugas felől való Parthon. Kilenczedik Jel Délre az Sárospatakon ⁴⁾ felől az Lugas felől való Parthon, az Rachok erdeje felé. Tizedik határ az Bányászok fokának ⁵⁾ a partyán, és ugyan ott vagyon egy szilfa. Tizenegyedik a Bányászok fokán tul az Andrei ⁶⁾ András szállásánál egy mezőtskén. Tizenkettődik Jel ugyan ott közél Délre. Tizenharmadik ugyan Délre egy körtvély fa melet az Chykul földét ketté szakasztja. Tizennegyedik az Stinta ⁷⁾ pataka partyán, tul Dél felől egy füzfa és egy Egerfa mellett vagyon a hányás. Tizenötödik ugyan Délre egy Vad Almafa mellett. Tizenhatodik ugyan ottan csak közél. Tizenhetedik Ugyan még is Délre egy Gyermegdigh Vad alma fánál. Tizennyolczadik az Keketties ⁸⁾ tónál egy vad Alma fa mellett. Tizenkilenczedik ugyan azon Tonál egy Tölgyfa határa. Huszadik tsak ugyan otan az mezőn egy uton feleöl. Huszonegyedik a Ka-

¹⁾ Jelenleg Gavosdia, a Szende család birtoka.

²⁾ A palóc egy falkaföld alatt, egy lánc földet ért. (Szerk.)

³⁾ Ebből az látszik, hogy az országot akkor Lugosrol Magurinak ment, a mi természetes is, mert alább tavak neveztetnek, melyek a most szárazabb lapályban elterülhették. Maguri jelenleg Szende Béla birtoka. (Szerk.)

⁴⁾ Sáros patak jelenleg nem létezik, azonban neve alatt valószínűleg a mai Csernabora nevű folyóvíz értendő. (Szerk.)

⁵⁾ Ma a lugosi határban bányászatnak legkisebb nyoma sincs. A temesi völgyben ugyan köszén nyomaira majdnem mindenütt akadni, — de 1500-ik évben nem keresték azt, mert használni nem tudták. (Szerk.)

⁶⁾ Még ma is létezik egy jó módu Andrei oláh család Lugason. (Szerk.)

⁷⁾ Jelenleg Tyinka.

⁸⁾ Ennek jelenleg nyoma sincs. Különbösen tán Rekettyésnek olvasandó. (Szerk.)

chok Erdeje felől az Szárazpatak mellet vagyon Jechese, az napkelet való partyán. Huszonkettődik az Porkolát Kapunál a hol a Derék ut ó Lugasrul jó által az Kacz Erdeő mellet. Mi azért ez felől megmondott három személyek adtuk ez mi Levelünket Lugas Varassának fel vevén minden atyánkfiainak terhét mostaniaknak és utánunk léendőknék, hogy ha mű, avagy utánunk valók ez egyenességet fel bontanák, valaki Lugas várossának Fejedelme lenne, annak Ezer forintal tartozzunk. *)

Levelezések.

(Válasz a Hunyadi János eredetéről szóló cikkre.)

Pest, junius 14-én. Legelsőbben is egy kis történeti adattal kívánok szolgálni, mely az igaz, hogy kissé furcsán veszi ki magát fővárosi levélben, de ha meggondoljuk, hogy a jelen események szintén egy-egy lapját képezik a történelemnek, hogy abból a jövő nemzedék tanuljon meg bennünket — becsülni: éppen nem lesz feltűnő, ha kivált némileg fölvilágosításul szolgál.

„Hunyadi János eredete“ című fölirattal a 24-ik számú Delejtű egy rövidke értekezést hoz, melynek szerzője nem igen járhatott a kútfók után. Cikke kalendarium, s az 1835-ik 33. sz. „Fillértár“-on feneklik. Mellözve, hogy V. I. Naptárában pusztán gr. Teleki József hosszas tudományos értekezésének velejét — succus rerum gerendárumát — futólag odaveti; mellözve, hogy az említett boldog emlékezetű „mindennemű közhasznú ismeretek terjesztésére“ irányzó „Fillértár“-nak „Hunyadvár“ cikke sokkal egyszerűbb, semhogy historiai momentumot igényelhetne, s sokkal felületesebb, semhogy kutforrás gyanánt, arra, mint alapra, egész értekezés hitelét és értékét fektethetnők: Bonfinra térünk, kiről szerző amugy félvállal odaveti, hogy „Mátyás királyt a római Corvin családból származtatja.“ Bizony kár volt a tudós olasznak kérdéses helyét át nem lapozni. Onnét kitűnik, hogy már Bonfin korában divott azon „költői népmonda“ mely Hunyadi Jánost Zsigmond császár titkos szerelmeskedésének gyümölcse gyanánt kürtölte; s éppen e balhiedelmet megcáfolandó, Bonfin hősi atyját Bud-nak mondja. Ez az írónál Buth vagy Buthus, Butho, Woyk Batus stb.; oklevelekben Woyk vagy Wayk. És ez szolgált a zágrábi püspöknél; tehát nem maga Hunyadi, hanem az atya, kit Bonfin a „holló cimernél“ fogva a Corvin nemzetségtől, ezt pedig egyenesen Jupitertől származtatja. — Cornides, Katona Istvánhoz adott levelében Hunyadi atyját egy Korvin nevű régi lengyel családból származtatja, kik közül egy Hrana Wk nevű (sz. 1317)

Bosnyába szakadt, s Dufresne-nél mint derék hős fordul elő, ki sok jószágokat nyert. Hrana szerb nyelven annyit tesz mint Holló (Corvinus.) Hogy pedig Woyk vagy Wuk Buti ezen Hrana Wktól vette eredetét annál hihetőbbnek véli, mert a Wk név megfelel a Wuknak és a Hrana helyett lehetett neki fölvenni Buthit. — Pray, Hunyadi Jánost az oláh vajdától származtatja, mivel Mátyás király Oláh Istvánt — a tudós Miklós érsek atyját, s az oláh fejedelmek ivadékát — vajdának akarta tenni. Feledte a sokéremű történész, hogy a Hunyadiak azért voltak rokonságban az oláh vajdákkal, mivel Marinát — hősi nővérét — Manzilla, Dán oláh vajda fia vette nőül, kitől született két fia Stanczul és Stoján vagy István, Oláh Miklós atya, ki e szerint Mátyással unokatestvér volt. — Heltai Gáspár meséjét nemcsak szerző Spaizere, hanem Liszt, *) Pethő, Benkő, Engel, Palma és mások elfogadták, mi annál könnyebb vala, mivel maga Mátyás, Zsigmondot nagy atyjának elfogadta, mert akkor — a nagy tudományu Aeneas Sylvius szerint — a fejedelmek közt nem volt becstelen a törvénytelen származás és az örökösödésből nem rekesztetett ki. Továbbá bizonyos, hogy hősi leginkább Alberttől nyerte jószágait, már pedig, ha Zsigmondnak lett volna fia, bizonyára ez nem csak terjedelmes jószágokkal ajándékozta meg, hanem utóda nem levén, országait is talán reá szállítja. — Tudósaink közül némelyek hősiünket a Scaliger nemzetségből származtatják, mintha atya Erzsébetnek Nagy Lajos királyunk nejének tiltott szerelmeskedéséből egy Scaligernek lett volna természetes fia, ki Demeter zágrábi püspöknél titokban neveltetett, azután pedig Hedviggel Lengyelországba ment és ott nemzé Jánosunkat. Ezen állítás egy kézirat alapszik, mely a bécsi cs. kir. könyvtárban őriztetik, mely szerint Veronai Scaliger Fülöpötől és Ilonától, egy rác fejedelem leányától a Hunyadi-család leszármazási táblája egész Mátyásig hozatik le, de a papír a 17. századot árulja el, midőn ezen irat készült.

A „Fillértár“ névtelen írója, kinek szavaira szerző oly nagy fontosságot fektet, úgy látszik Kaprinaiból puszkázik, ha ugyan olvasta légyen. Kaprinai ugyanazt állítja, mit szerző névtelen kutforrása, azon különbséggel, hogy Székely Hollós János helyett, Hunyadi H. J. volt az első férj, Buthi Jaroszlav a második; Csolnokosi Woyt és nem Csolnakosi Jariszló — mint szerzőnk tudós névtelen írója mondja — a harmadik. De ezen monda világosan be van bizonyítva, hogy egy gondatlan missionáriustól vette eredetét, ki imádkozás helyett a Hunyadi család származási tábláján törte agyvelejét! Továbbá az sem áll, hogy Marsinai (Morzsina) Erzsébet lett volna anyja, mert a Morzsina család még a 16. század végén is előkelő s fényes család vala; hősiünk pedig sem atyjára, sem anyjára nézve fényes elődökkel nem dicsekedhetett, — noha ő sem volt egészen nemtelen. De Palaeologa Erzsébetet sem fogadhatjuk el, kit

*) Az ezen érdekes okmányokat hiteles alakban kiadott fehérvári káptalan azt mondja erről: Erantque in simplici papyro patenter confectae et emanatae. Mindkét okmány-másolat találtatott a lugosi g. n. e. oláh plébániái templomban.

Bonfin görögnek, s a császárok nemzetségéből valónak mond, mert ezzel Mátyás fennen dicsekedett volna.

A Heltai, s utána Spaizer meséje a Cilleiek évkönyvének ravasz szerzőjétől származik.

Kaprinai és a „Fillértár„ névtelen írójának házasításai dacára, oklevelekből bizonyos, hogy már a 14, 15-ik században voltak hazánkban Hunyadiak, magának a kormányzónak is volt ifjabb testvére, szintén János, ki vitézsége által kitüntetvén magát, bátyjával együtt volt szőrényi bán, meghalt 1440 és 42 közt. A Hunyadi nevet atyjától öröklé hősünk; — a Fillértár és szerző szerint Székely Hollós Jánosnak kellene lenni, természetesen a tudós urak zavarták Kerchelich és Aranka mondatait, kik tulságos nemzeti buzgalmukban a Hunyadiakat „Székely“ családból származtatják, holott ilyen családnak még létezése is bizonytalan — mivel a Hunyadi név már azelőtt sem volt ismeretlen, különben, hogyan kaphatta volna nőül Szilágyi Erzsébetet, ki a büszke Mihálynak testvérhuga volt? De legtöbbet bizonyít egy újabban fölfedezett oklevél (az anspachi oklevelek között) mely szerint Zsigmond Hunyadi János atyját 1409 megajándékozta Hunyad helységével, még pedig **uj adomány** címe alatt, mi oda mutat, hogy már ősei is birtokában voltak ezen jószágnak, s így családja már több nemzedéken keresztül a magyar birtokos nemesek sorába tartozott. Tehát a Buth és Voyk stb. nem családi, hanem keresztnév vala, melyek és hasonlók a magyaroknál sem voltak ismeretlenek. — Ugy látszik anyja pedig Oláh-családból származott, mivel mind Hunyadi, mind atyja több oklevelekben ezen a néven fordul elő. Ha már most ősei magyar nemesek voltak, bizonyos, hogy a holló címerrel a magyar királyok adományából éltek, és hősünknek atyja érdemeiért Zsigmond figyelmét magára vonván, mint lovag udvarába vétetett föl. Álljon itt végül Janus Pannonius sirverse, mit a dicsőült kormányzónak írt: Joannes jacet hic, Turcarum ille horror in armis; Ille gubernatae gloria Pannoniae, Hunadium creat hunc, Comitem Bistricia sumit, Nandoris Alba rapit, nunc tenet Albae Julae. — Ennyit jegyzünk meg szerzőnek azon megjegyzéssel, hogy máskor ne kimélje magát a fáradságtól.

Most levelezői tisztünknek felelünk meg.

A társadalmi köröket élénken foglalkoztatja azon ujdonság mely szerint a nemzeti színház igazgatósága és a magas választmány állásukról lemondottak volna, s már némelyek egy köztisztületben álló irónkat állítottak a művezetést illető igazgatóságra, melyben a gondokat Szigligeti ur osztaná meg. Azonban ezen versio alaptalansága csakhamar kiderült. Későbbben csak az igazgatókat léptették le, s az annyi stratagemák szerzői megtartották a cabinetben üres tárcáikat. Ezen mende-mondáknak valószínűséget adandók, az új kormányzás hőseinek gr. Károlyi György, B. Eötvös József és B.

Révai Simon urakat kürtölték, kik el nem fogadták volna a nemzet bizodalmanak legszebb hivatalát. A nélkül, hogy mint egynémely „jól értesült“ párisi levelező, nagy fontosságot erőszakolnánk magunknak, mondhatjuk: egyelőre az egész hir, ujdonságok kacsája. A mostani gróf intendáns megtartotta helyét, sejtvén, hogy tettevel a nemzet közhálájával találkozik; ki évek óta, nem csalfa képzelődés, hanem tapasztalás után tanulmányozta a helyes művezetés észszerű és józan kivánalmait; ki valóban hazafiúi buzgalommal arra törekedik, hogy egy részről a színészek eszélyes igényeinek, más részről a nagy közönség műizlésének, lehetőleg legjobban megfeleljen: kétségkívül bizton számolhat a nemzet elismerésére, s érdemeiből a hazafiak örökzöld koszorút fonnak, hogy az hirdesse Thalia dicsőségét gróf Ráday Gedeon alatt.

Ha már a színháznál vagyunk, mondjuk el azt is, hogy a Nagy István által nagy sikerrel fordított „Faust“ nem sokára elő fog adadni szinpadunkon és pedig egyik leghivatottabb színészünk, Tóth József javára, ha ugyan „elháríthatlan akadályok miatt“ nem késleltetik mint Tóth Kálmán drámáját, mit előadás végett már kétszer hirdettek, s mindannyiszor elmaradt.

A még mindig körünkben mulató „Lepick és Liebhardt“-féle lovartársaság „nagyszerű előadást“ rendezett az akademia javára, mely alkalommal roppnt számu közönség jelent meg, s a jövedelmet igen fényesnek állítják. Különbén a körmönfont igazgatók igen eszélyesen egy párszor a városligetben tartották előadást, az ugynevezett Hermina mezőn, hol egyik nap közel 6000 forintot vettek be. Ily összeg előtt a színészet teremtő geniusa is meghajtaná fejét. Ugy van napjainkban: a kifécamodott élvágyat inkább kielégítik az oktalan állatok mint a nyelv és izlés nemesítésére célzó magasabb művészet!!

A műegyesület megtartá nagy gyűlését; az új választmányi tagok nevei kezeskednek arról, hogy jövőre a magyar festőkre is fölvirad, s a miután oly epedve sovárogtak: eljön mennyeknek országa. Fiat!

Ürményháza, május végén. *) Széchenyiért itt is tartatott gyászmise. A nagy számmal gyülekezett földmivelő nép az egyházi szertartás után a templom ajtaja előtt megállván, megható módon énekelte el a „Szózatot“, és ezen jelenet még nagyobb emelkedettséget nyert az által, hogy ft. Bódy zichyfalvi esperes misés ruhában szintén a templom ajtajából kilépvén, az ájtatos éneklőkre lelkészi áldását mondá ki.

*) Elkésett.

T Á R C A.

Vész és nemtó.

Történelmi beszély

Ránosztai Rezsőtől.

Magyarhon hajdan korára vezetem vissza olvasóimat... mintegy 1047 évben az üdvözítő születése után felkeresve bölcsőjénél azon nemzetet, mely megőrizve a multat, s előkészítve a jövőt — szakadatlan sorozatban kapcsolja össze a legtávolabbi időket a jövővel; mint eltűnt nagyság sötétlő romfala — mire századok hosszú során át a jelen mindig tapasztalásait s megjegyzéseit írja fel... E nép a magyar...

I.

Sejtelmek.

Székesfehérváron vagyunk . . . . A nap végsugarai is rég letűntek már. Kellemes alkony után szeliden szállt le a gyönyörű est a táj fölé, fátyolával elfedve örömet, úgy mint bánatot . . . .

Csöndes némaság honol az örökszépségű völgy gazdag virányain; csak olykorolykor zavarva meg a hallgatást a barmaikat őrző pásztorok távol éneke; melynek imaszerű hangjaival enyelgve játszik a közeli hegy gyöngye viszhangja, míg a kebelben édes bús érzést hagyva hátra — hálnak el . . . .

A völgy közepén, kissé balra a várostól lombos fák között sátorok állanak. A feltűnő hold által halványan világított hegyes tetőkkel meglepően hatnak a közel szemlélőre, e hordozható épületek sajátos alakjai . . . .

Itt táboroztak a Péterpárti magyarok, kik az Első Endre által birtok vesztéssel fenyegetett király védelmére fegyvert fogának . . . . Voltak itt nemesek, pórok egyaránt . . . . Mindenikkel felvételé a fegyvert a lelkesedés szelleme. A miért harcolni készülének nem annyira a féktelen, — mindenkitől utált Péter érdeke, mint a hon belbékejének forró kivánata volt. Veget akartak vetni a trónért támadt viszályoknak . . . .

A sátorok egyikének nyílása előtt, jól rosszul összebárdolt fatámlán két alak ül . . . . Az egyik tisztos ősz agg, szabályos, élénk, kissé erős arcvonásokkal . . . . Szerényen lesimuló bajusz és nagy szakál köríték oktató ajkait, melyeken oly édes elragadtatással csüggött a mellette figyelemmel hallgató leány; miként: könnyű lenge habóltönye dacára észre sem látszék venni hogy az est hűvösödni kezd . . . . Az idő haladt! Az agg mindig mindig jobban elragadtatva azok által miket úgy látszék élettörténetéből elbeszélte, nem hallá a városban kerülgető örök egész ide lehangzó zajos: „első éjnegyed“ kiáltását . . . . még mindig együtt ült a két lény s beszélgetett... Koronkint megmegálltak a beszéddel, nem annyira fáradságtól mint inkább azért: hogy annál szabadabb menetet engedjenek gondolataiknak, — melyek mozdulataik bevessége után itélve, bár figyelmüket egészen elfoglalják, de a legkellemesebb közre nem tartózhattak; — sok fájó emlék lehete velük egybekötvé; mert az agg igen gyakran izgatott fájdalom kifejezésével emelte összekulcsolt kezeit égfelé míg a leányka zokogva borult az öregre s fürtös fejét annak keblére nyugtatá. A gyöngéd viszony mely köztük létezik sejtünk engedi: hogy atya és leány ülnek együtt — — —

Atyám — töré meg hosszabb merengés után a szende lány a méla csendet — de most boldog vagy, ugy-e?

Boldog, gyermekem, s legboldogabb akkor ha mint most veled beszélhetek.

S én mikor szavaidat hallhatom jó atyám — monda meleg bensőséggel a lányka. — A te életed teljes tanulsággal arra, mily csodások az ur utai — Borzadás futja át lelkemet ha kiállott szenvedéseid mondd el. Sokszor már azt hittem, hogy szívem reped meg a fájdalom miatt melyet átértett bánatod költe bennem, s midőn pedig nem várt fordulattal sorsod boldogságra változik, édes örömben merül fájdalommam . . . . Mind az mit beszéltél hinni tanít; hogy isten el nem hágy soha.

Ugy van leányom, Isten el nem hágy soha — viszonza lelkesülve az ősz — csak mi se hagyjuk el őt. Keményen kísérli sokszor hű szolgálait de csak azért hogy: a kiállott kísértet után annál nagyobb legyen jutalmuk . . . . Engem is megjutalmazza isten kegye általad, hogy lennél aggságom öröme, nyugodt napjaim boldogsága és hogy te nyujts gyámkart éltem lankadó szakán, roskadozó tagjaimnak.

Oh mint vágnám valósítani reményeidet kedves jó atyám! s ha tőlem telik valósítandom is . . . . !!

Az agg összeresztent. Lelke a jövőn merengett; a titkos sötét jövőn!

Mi bánt kedvesem? — szolt a leányka.

Semmi leányom! — egy kis borus sejtelem a lehetőségek fölött. Időnk óriási romlottságára gondoltam s megbocsáss gyermekem ha nehéz, rémes sejtelem küzdé föl magát érted vérző agg keblemben, a lehetőség sötét sejtelve — — hogy te is az aljasok áldozatja lehetsz, s nem teljesülnek szép reményeim; vagy legalább örökre megkeserítendik azokat a szégyen és fájdalom.

Talán csak nem az olaszokat érted Péter udvarában.?

De azokat gyermekem.

Oh atyám . . . . !!

Lásd szívem gyermeke, tiszta szeplőtlen lelked nem ismeri aljasságukat; de nekem ki átlátok szennyes lelkük, piszkos szívük, egész valóján, nekem ismernem kell őket: s hidd, nagy okom van félni, miként jövőd vész fenyegeti s egünket — mely egy évtized óta fellegtelen arccal mosolyg fölöttünk ismét nehéz válságok fellegei homályosítandják el, — mert rosz időkert élünk gyermekem, mióta az olasz udvar lehellete bűnvessése tette Magyarhon tiszta légkörét . . . .

Jó atyám . . . . én téged egészen elbúsítalak — szolt a lányka atyját megölelve.

Hisz isten el nem hágy — Ne légy oly bánatos! — Ha ön keblünk nem vádol, te mondád — hogy miandig vidámaknak kell lennünk . . . .

Feleletül az agg megcsókolá lánya homlokát s ősz pilláin az öröm könnyei ragyogtak . . . . Soha meg oly boldognak nem érzé magát mint e pillanatban, maga sem tudta miért. De ez édes öröm közé bizonyos neme vegyült a fájdalomnak is, azon fájdalomnak, melyet boldogság közepette érez az ember, ha arra gondol miként a boldogságot, a jelenben birt boldogságot, a jövő pillanat is már elveheti. Hosszasan nézé az ősz a lánykát azután mély érzelem hangján mondá:

Isten adja, hogy mindig oly szent, oly tiszta érzés lakja kebledet mint most, akkor boldog leszesz . . . . Szent legyen előtted mindenkor az isten és erkölcs . . . . Ezek legyenek az ut s akkor el nem tévedsz soha és nem lesz erő, nem hatalom mely lelkiismereted ellen tenni kényszeritessen . . . .

Az ur neve mindig szent lesz előttem — s az erény az ut melyen járdalok — szolt buzgó fohászszal a lányka, s

szeliden esdő arcán mint dicssugarak törének meg a rézgő hold halvány sugarai.

Az öreg rá mondá — Ugy legyen — Igen úgy legyen gyermekem; én bizom benned hogy úgy leend: a legnagyobb válságok nehéz perceiben is, ... Jegyezd meg é két szót, erényedért életedet, ... Azután mindketten a sátor beljébe vonultak . . . .

(Folytatatik.)

Heti szemle.

— A „Protestáns Lap“ a Kis-Namény-ban május 10-kén tartott szatmári egyházmegyei gyűlésről a többek közt következő részletet közli: „A gyűlés megnyitásakor csendőrök kíséretében egy hivatalnok jelent meg, ki a gyűlést betiltani megkezdé; de erre egy másik egyén B. B. ur magát állította a megyehatóságtól kirendelt országfejedelmi biztosnak s a gyűlést megbízásánál fogva be is tiltotta. Erre a közönség kikiáltá a gyűlés megtartását, mit határozatként ki is mondott az elnökség. B. B. ur erre kijelenté, hogy a gyűlés e határozatával megbízatása befejezve levén, most már mint egyházmegyei ülnök foglalja el székét. Erre neheztelő zúgás keletkezett s egy ülnök figyelmezteté az egyházmegye közelebbi határozatára, melyszerint ülnök és polgári hivatalnok ugyanazon egyén nem lehet. Többen fölkelvén, hogy helyeiket elhagyják, nem akarván egy széklet ülni a tanácsbíráskodni akaróval, B. B. ur kijelenté, hogy most már mint biztos fog tovább is jelen lenni. Ez ellen azonban viszt az említett hivatalnok ur emelt szót, állítván, hogy ő a valódi biztos; ebből szóváltás, megbízó levelek fölmutatása stb. keletkezett, mire a gyűlés kimondá, hogy miután nem tudhatni, melyiket tisztelje biztos minőségben, őket csak mint magán egyéneket nézi, kik mint hallgatók jelen lehetnek a gyűlekezeten.“

— Most érkezett vissza azon küldöttség, — írja a Szeg. Híradó — mely városunk kebeléből a kormányzóságnál járt Budán a végett, hogy az uj-szögedi birtok fölött, mely mint tudjuk Szeged városnak örök tulajdona, a bíráskodási és intézkedési jog eme városnak és hatóságának visszaadassék. A mint jelenleg állnak az ügyek, most a legcsekélyebb ügy miatt Török-Kanizsára kell fordulnia mindenkinek, sőt, hogy csak a legparányibb apróságot említsük, minthogy Uj-Szöged jelenleg más koronaországban a távoleső hatóság alatt van, az uj-szögedi népkertből még a koldusokat sem tilthatja ki városi hatóságunk. A kormányzó ur mint halljuk, minden jót ígért a küldötteknek.

— Király János kiadó-szerkesztése mellett július 1-ő napjától fogva: „Pesti Hölgy-Divatlap“ című heti közlőny fog megjelenni, melynek célja címében van kimondva. Jelenlegi divatlapjaink valóban ernyedetlen fáradsága dacára, még sem tartjuk feleslegesnek ez uj vállalatot, mert megesezt, hogy cserben hagyták tanácsaikkal hölgyeinket, hogy az uj évszakok beálltával a nemzeti divatképeket még nem közlötték; (nem elég stereotyp alakokat mindig közleni; a gyermeki kor, a hajadonok, a fiatal nők, a korosabbak, mind megkívánják saját öltözetüket, még pedig a rang és vagyon tekintetbe vételével). Eredeti gondolat, hogy a fenebbi szerkesztőség magára vállalja, miszerint olvasónői számára öltöny-cikkeket, vagy bármi női kellékeket Pesten megrendel, a kik tehát ez uton mindent megszerezhetnek, mintha Pesten lánknak.

— A Szegedi Híradónak írják Pestről, hogy a Kisfaludy-Társaság megtartotta feltámadása után az első gyűlést. Különös, hogy az oly csendben történt, hogy a pesti lapok egyikéje sem tett ezen hajdan oly népszerű intézetről említést.

— A ki tudja, hogy a könyvkereskedések mily hatalmas emeltyűji lehetnek a nemzeti irodalomnak, ez azon hírnek csak örülhet, hogy Demjén László Kolozsvárott

egy uj könyvkereskedést nyitott, mely az újabb igényeknek megfelelni, a jelen előhaladt kor színvonalán lenni kíván. és így nemcsak a külföldi, de különösen a magyar irodalmat veendő szemügyre. Demjén körleveléből a legőszintébb buzgalom sugárzik ki, azért kívánjuk neki, hogy mielőbb legszilárdabb alapra fektethesse szép üzletét.

— Heckenast Gusztávnál megjelent egy: „Széchenyi sirjánál“ című ábránd zongorára. Szerző Volkmann Robert. A szerző ezen, 15 lapra menő 41-ik munkája csak 1 ftba kerül. — Farkas Miska „Egyesüljünk“ című csárdást irt zongorára méltóságos gróf Batthyány Gézáné (született Batthyány Emma) lakodalma emlékére.

— Megjelent: „Debreceni emlékfűzér gr. Széchenyi István sirjára“, összeilleszté Oláh Károly. Ára 30 ujkr. A tiszta jövedelem a Széchenyi szoborra fog fordítani.

— A „Győri Közlöny“ megrója azon kifogásunkat, melyet mi tettünk azon itt ott feltűnedező szokás ellen, hogy oly hölgyek kik más társasági osztályhoz tartoznak, nyakkendőjüket a pesztonkák módjára mellen keresztbe hajtják és derékon alól csokorba kötve hosszúra leeresztik. A „Győri Közlöny“ azt mondja, hogy mi ezt azért gáncsoltuk, mert az utánzása a földmivelőknek, és így póriás, hozzá tevén, hogy egy keresztbe vetett nyakkendő viselete csak oly tisztességes mint a mente, és azért megint a magyar hölgyeket, hogy azon osztály öltözetét nem szabad megvetni, mely a nemzet zömét teszi és legmagyarabb az országban. — A mit nevezett tisztelt kollégánk rólunk állit, az teketoria nélkül szólva, illetlen ráfógás. Mert mi nem mondtuk, hogy az érintett viselet póriás, midőn a földmivelő osztályra vonatkozik, nem is mondtuk, hogy nem tisztességes, legkevésbé pedig, hogy a földmivelőt megvesse valaki, hanem csak annyit akartunk mondani, és úgy hisszük világosan mondtuk is, hogy midőn öltönyünkben a nemzetiség szellemét csak úgy akarjuk feltüntetni mint másban, nem szorulunk rá, hogy a földmivelő ruházatját, és viseletét utánozzuk, mert a magyar nemzeti ruha nem a földmivelő kirekesztő tulajdona, hanem a közbeszédileg ugy nevezett magasabb ranguak közt is otthonos, és így kívánjuk, hogy minden osztály ugy öltözködjék, miként hozzá illik. És azt most is mondjuk. Vannak emberek, kik azzal ohajtanák a világot elámitani, hogy minden a mi magyar (már legyen az ruha, nyelv, intézmény, szokás stb.) nyers, pallérozatlan, mely körülmény tehát minden népboldogítót felhí, hogy kísérleteit rajtunk megtegye. Ne szolgáltatassunk hasonló alkalmat minden szükség nélkül, sőt mutassuk meg, hogy izlés és magyar szellem a haza minden osztályaiban el van terjedve. Temesvárott egy vagyonos családból való kisasszony a nemzeti divat félreértésében kurta ingujjal, és keresztbe kötött mellkendővel az utcán járván és alkalmasint pesztonkának tartatván, egy merész férfi által hátulról ezen szavakkal: „eszem azt a kis lelkét“ átöleltetett. Meglehet, hogy ezen fiatal ember csak ugy tette magát, mintha cselédet gondolna maga előtt járnai. Ez esetben csak gunyt akarhatott üzni, olyasmivel, mit ő betyárismusnak tart. Szóljunk őszintén; lehet-e valami hódítóbb, mint azon nemes és izlésteli jelleg, mely a vagyonosb osztálynak ruházatján felismerhető? és nem tapasztaltuk-e már, hogy ezen ruha hatalmas szépítő ereje sok oly egyént vonzott már hozzánk, kik eddig legjobb esetben közömbösek voltak irántunk? Nem lehet itt szó szeszélyről, mert hisz szeszélyből készíttethet magának egy mágnás is 200 forintos szűrt, és azt veszi magára, midőn négy tüzes lovát hajtja. Nem fogjuk gáncsolni, sőt talán egy kis jó benyomást is fog tenni a földmivelő atyafinál, midőn látja, hogy az ő viselete meg nem vettetik a szerencsésb sorsuak által. Mi csak az olyan ferdeség ellen emelünk szót, midőn a jobb sorsuaktól azt kívánjuk, hogy mindnyáján ugy öltözködjének mint a földmivelők, és azt tevén, nem érdemeltük azon egész multunkban sem alapot találó vádat, mintha mi megvetnők a földmivelő viseletét. Említett valamit a Győri Közlöny fényezésről is, mintha abba szükségkép esnének, ha mentéket veszünk, nem pedig nyakkendő

ket. Hát ezt is olvassa ki tisztelt kollegánk ama pár sorainkból, mintha mi a fényűzés szószólói lennénk? Valóban sajnáljuk; de időnk és helyünk nem levén, annak kimutatásai, miszerint lapunkban minden alkalommal a fényűzés, mint életfánk örlő férgé ellen kikeltünk, még csak azt jegyzük meg, hogy a fényűzés nem csupán a magasabb osztályokban keresendő, hanem másutt is, és hogy tisztelt kollegáinknak, mint magyarabb vidéknek lakójának még jobban kellene tudni, miszerint nem ritka eset, hogy közönséges földművelő, vagy nyájörző minden erejét megfeszíti egy 70—80 pftos suba, vagy szűr megszerzésére; szerencse ha csak anyagi javainak feláldozásával. Tehát kedves kollegánk, önnel tartunk a fényűzés ellen, bár hol mutatkozik, de a jogosult társadalmi igényeknek is miveltségünk, nemzeti fejlődésünk érdekében tért követelünk.

— Töpfer Károly: „Falusi együgyűség“ című vigjátékában: egy alak fordul elő, melyet Zierl Cásárnak nevez a szinlap, és melynek drasticus tulajdonsága abban áll, hogy minden bokorról akarja tördelni az élceket; csak úgy szórja az izetlenségeket, miknek csak ő nevet, és melyek csak ő általa tartatnak élceknak. Ezen komikus alakra emlékeztet bennünket azon kedves szomszédunk, ki most még a „Bajai Közlöny“-t szerkeszti. Lapunk 23. számában új moldovai levelet közlünk, melynek sorai Bajza egy versével rekesztetnek be. Természetesen oda tettük a versek után Bajza nevé; csillag alatt pedig megkértük a levél íróját, hogy az ő vidékéről máskor is kedveskedjen közleményekkel. A „Bajai Közlöny“ ennek alapján azon élcei (?) kívánja mulattatni olvasóit, hogy mi Bajza által akarunk magunknak levelet íratni — a másik világból. Vajjon kedves kollegánk nem mondaná-e meg, hová kellett volna a csillagot rakni, és a szedőladából mily betűket venni Bajza nevéhez, hogy ön is megértsen bennünket? és nem volna-e jobb ha ön inkább saját házat békeltené, mielőtt mindenféle kötekedési viszketeget tünteti föl? Hogy lehetnek még emberek, kik a gondjukra bizott tért csak úgy mivelik, hogy az hasonló a szőregi bogácsos határhoz! De hisz ott is irtogatják már.

— Kaptuk a „Debreceni Közlöny“ első számát, avagy mutatólapját. Szerkesztője és kiadó tulajdonosa Répost István, ki előszavában néhány munkatársat bemutat, kiknek neve tiszteletre kész minden hazafit. E lap megjelenésével egy régi ohajtásunk teljesült, és ha — mint reménylünk — a közönség pártfogása erősíti a vállalatot, egy okkal kevesebb van, szégyenelni bizonyos elmaradásokat. A Debreceni Közlöny hetenkint kétszer jelenik meg, szépirodalmi, gazdasági és közhasznú tartalommal. Ára egész évre 8 ft. félévre 4 ft.

— Ritka nálunk öröm ürömital nélkül. Alig említettük a Debreceni Közlöny megjelenését, alig esett tudomásunkra a „Pécsi Lapok“ megindulása, melyek programját látni különben nem volt szerencsénk, már is testvéri aggodalommal a Tisza partjára kell pillantanunk, hol Kempelen Győző már ismételve szólítja fel a közönséget, hogy Szeged egyik legérdemesb vállalatát, a „Szegedi Híradót“ ne hagyja részvétlenségben elenyészni. Az ember vigasztalódik,

ha valami törekvését bukni látja, midőn csak később tapasztalja, hogy a vállalat sikerére hiányoztak a föltételek. De rendkívüli lelkiület kellene arra, hogy az ember el ne keseredjék, midőn a szerkesztő fáradsága, jeles tapintata, és a kiadó lelkes áldozatkészsége dacára Szegedet közömbösnek látja a nyilvánosság közlönyének fentartásában. A vagonos, és 63,000 lelket számláló Szeged, a gazdag Vásárhely, Szentest sat., a tősgyökeres magyar Csongrád nem találják büszkeségüket abban, nem érzik szükségét annak, hogy Szegednek magyar lapja legyen! Ez oly dolog, melyről csak à la camera szeretnénk szólni, négy szem közt; mert ez társadalmi állapotjainknak oly gyöngeségére mutat, melyről ellenségeink legnagyobb kárörömmel szólhatnak. Ki fog bennünket tisztelni, ha saját magunk nem tiszteljük a kor és nemzetiség szellemét? ha mi magunk foszlányokká engedjük válni azon köteleket, mely mindnyájunkat egy nagy nemzetté fűzött volna össze?

— Rózsáagi Antal előfizetést hirdet: „Mintegy tiz évvel ezelőtt“ című három kötetes regényre. A 36—40 ivnyi munka f. é. szeptemberhó elején kerül ki sajtó alól. Előfizetési ár 2 ft.

— Bukaresten június 4-én „Hunyadi László“ opera adatott először Havi magyar dalmütársasága által, oly roppant lelkesedés közt, hogy hasonló bármely színház évkönyvében is ritka esemény. Kuza fejedelem is jelen volt az előadáson. Más napon az egész város nem beszélt egyébről mint a magyar művészek jelességéről és diadaláról.

— Vajda János előfizetést hirdet „Vészhangok“ cím alatt kiadott versfüzére. A diszes kötet ára egy új forint.

— A Szegedi Híradó szerkesztője felhívást bocsátott közre, hogy a Tiszaszabályozás körül tapasztalt hiányokra vonatkozó eszmék a nevezett lapban közöltessenek, és az e tárgyat illető kéziratok oda intézessenek.

— Pesten a magyar kereskedők száma szaporodott. Hollossy Béla május 1-én fűszer- és anyagkereskedést nyitott.

Temesvári újdonságok.

* Mult pénteken hatalmas zivatar, zápor és jégeső ostromolta városunkat, és mint halljuk, a környéken, nevezetesen Szakálházában nagy kárt okozott. A villám több helyen lecsapott. Mogyorónál nagyobb jéggolyók estek nagy recsegéssel. Jó dolog még is a biztosítás!

* Delia k. a. f. hó 13-án bucsut vett tőlünk egy a szinkörben adott színjátékban, melyben művészetének legkecsgebb oldalát tüntette ki. Innét Nagyszébenbe ment vendégszereplésekre.

* Hetivásári árak június 15-én: Buz a 4 ft., 3 ft. 80 kr., 3 ft. 65 kr. — Kétszeres 3 ft. 10 kr. — Rozs 2 ft. 50 kr. — Árpa 1 ft. 50 kr. — Zab 1 ft. 30 kr. — Tengeri 2 ft. 30 kr. mérőnkint.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

H I R D E T E S E K .

11. sz.

Haszonbér.

(2—3)

Ezennel közhírré teszem, hogy Nagy Szent Miklós mellett, a szaravolai határban fekvő, a Rádl féle hagyatékhoz tartozó 4 sessio föld, 2 ház és egy némi más épületekkel ellátott házhely, 2 lóherés kert, és egy jó karban levő szőlő,

három vagy több évekre is haszonbérbe kiadandó. A haszonbérbe venni szándékozók jelenthetik magukat **Oroszlámoson**

Fuchs Mihály,
gondnoknál.